

Motion om att kartlägga hedersförtryck i Stockholms förskolor

Motion av Jan Jönsson och Åsa Nilsson Söderström (båda L)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Alexandra Mattsson

Sammanfattning av ärendet

I en motion till kommunfullmäktige lyfter Jan Jönsson och Åsa Nilsson Söderström (båda L) att hedersrelaterat förtryck är en allvarlig kränkning av barns rättigheter, vilket inte är förenligt med förskolans värdegrund, och utgör en utmaning för svenska skolsystemet. Motionärerna framför att det saknas kunskap om hur stor omfattningen av hedersrelaterat förtryck är i Stockholms förskolor och att det saknas riktlinjer för hur personal på förskolan ska hantera dessa.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, förskolenämnden, socialnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Järva stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd och Origo.

Bromma stadsdelsnämnd och Origo har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret anser att motionens förslag ligger i linje med stadens pågående arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck, som intensifieras. Kontoret ser att det är av vikt att staden fortsatt utvecklar samverkan och ökar kompetensen om hedersrelaterat våld och förtryck, i enlighet med direktiven till stadens nämnder.

Förskolenämnden konstaterar att regeringen har tillsatt en utredning för att stärka arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck i förskolan och skolan, och anser att Stockholms stad bör invänta dess resultat, men att det är av stor vikt att staden fortsätter utveckla sitt arbete parallellt med utredningen.

Socialnämnden ser samverkan mellan socialtjänst, förskola och andra aktörer som avgörande i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Nämnden beskriver sitt pågående samverkansarbete med förskoleverksamheten kring detta, och medverkar i det fortsatta utvecklingsarbetet i enlighet med sina uppdrag.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd anser att kunskap om hedersrelaterat våld behövs i förskolan och beskriver att stadsdelsförvaltningen ska inleda ett projekt med kunskapshöjande insatser under året. I arbetet kan frågan om en kartläggning av förekomst av hedersrelaterat våld ingå för att identifiera ytterligare insatser.

Järva stadsdelsnämnd delar bedömningen att hedersrelaterat våld och förtryck är en allvarlig kränkning av barns rättigheter och understryker vikten av tidiga insatser. Nämnden beskriver sitt pågående utvecklingsarbete med förstärkta rutiner och kompetenshöjande insatser, men bedömer att inväntande av den nationella utredningen är nödvändig innan en eventuell lokal kartläggning.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd instämmer i att hedersrelaterat våld och förtryck strider mot läroplanens och skollagens värdegrund. Nämnden beskriver förskolornas pågående arbete och ser att en stadsgemensam utbildningsinsats i samverkan med socialtjänsten samt riktlinjer för stadens förskolor vore värdefullt framöver.

Skärholmens stadsdelsnämnd ser ett värde i att veta hur förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck kommer till uttryck i förskolan och anser att en eventuell kartläggning behöver ske centralt men att åtgärder sedan behöver anpassas utifrån förskolornas lokala kontext. Nämnden beskriver att en utbildning av Barnafrid startar under hösten för personal inom nämndens samtliga förskolor.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Jag vill börja med att tacka motionärerna för engagemanget i den här viktiga frågan. Inget barn i Stockholm ska behöva utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck. Det går fundamentalt emot de rättigheter barn har, både i samhället som stort och i förskoleverksamheten.

All utbildning i förskolan ska vila på den värdegrund som beskrivs i de nationella styrdokument. Värdegrunden är tydlig: Varje barn, oavsett bakgrund, ska ges lika möjlighet att nå så långt som möjligt, och inte utsättas för diskriminering eller kränkningar. I läroplanen är det också tydligt att förskolan har ett uppdrag att motverka att barn begränsas av könsstereotyperna normer.

Stadens interna remissinstanser lyfter i sina svar på motionen flera olika arbetssätt och metoder för hur de jobbar mot hedersrelaterat våld och förtryck. Samarbetet mellan förskolan och socialtjänsten stärks kontinuerligt, Barnafrids utbildning för att stärka medvetenhet och kompetens i att identifiera våld används, och kunskapshöjande insatser sker. Samtidigt ställer vi högre krav på att utveckling behöver ske inom det här området, bland annat i stadens budget.

Jag välkomnar den statliga utredningen som ska föreslå åtgärder för att stärka arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck i förskola, skola och fritidshem. Utredningen ska föreslå åtgärder för hur personal kan få ett starkare stöd i att förebygga, upptäcka och motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Staden kommer ha stor nytta av utredningens slutsatser när vi framöver vidareutvecklar vårt arbete.

Med det sagt ska inte stadens arbete stanna av i väntan på den nationella utredningen. Det ska råda nolltolerans mot all form av hedersrelaterat våld och förtryck. Därför fortsätter vi ställa krav på nämnderna att vidareutveckla sitt arbete med frågan, inte minst genom kompetensutvecklingsinsatser och förbättrat samarbete nämnderna emellan.

Jag vill återigen tacka motionärerna för engagemanget i den här viktiga frågan. Vi är helt överens om att inga barn ska utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck och kommer fortsätta prioritera arbetet högt även framöver.

Bilaga

Motion om att kartlägga hedersförtryck i Stockholms förskolor, dnr KS 2025/797-1.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation av borgarråden Christofer Fjellner, Dennis Wedin och Andrea Hedin (alla M) och borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att bifalla motionen
2. Att därutöver anföra följande

I vår motion lyfter vi vikten av att Stockholm kartlägger förekomsten av hedersförtryck i stadens förskolor. Förskolan har en central roll i att tidigt upptäcka och motverka hedersrelaterat våld och förtryck och ingen flicka eller pojke ska behöva växa upp med inskränkta livschanser på grund av hedersnormer. Genom en kartläggning kan staden få bättre verktyg för att förebygga, ge rätt stöd och säkerställa en trygg och jämställd start i livet för alla barn.

Det gläder oss att förvaltningen är av uppfattningen att arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck kan vidareutvecklas. Precis som förvaltningen lyfter pågår en statlig utredning med syfte att stärka arbetet i både skola och förskola. Liberalerna menar dock att Stockholm inte bör vänta till 2026 på nationella förslag, utan ta täten redan nu. En kartläggning är inte bara ett sätt att samla in statistik, utan också ett verktyg för att rikta resurser mer effektivt och sätta in rätt insatser i ett tidigt skede. På så sätt kan staden både stärka sitt eget arbete och bli en modell för andra kommuner.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 26 november 2025

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Christofer Fjellner, Jonas Nilsson och Sophia Granswed Baat (alla M), Jan Jönsson (L) och Jonas Naddebo (C) som är likalydande med Moderaternas och Liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Ärendet

I en motion till kommunfullmäktige lyfter Jan Jönsson och Åsa Nilsson Söderström (båda L) att hedersrelaterat förtryck är en allvarlig kränkning av barns rättigheter vilket inte är förenligt med förskolans värdegrund och utgör en utmaning för svenska skolsystemet. Motionärerna framför att det saknas kunskap om hur stor omfattningen av hedersrelaterat förtryck är i Stockholms förskolor och att det saknas riktlinjer för hur personal på förskolan ska hantera dessa.

Med bakgrund av ovan föreslår motionärerna att staden:

1. Genomför en kartläggning av förekomsten av hedersförtryck i Stockholms förskolor.
2. Använder kartläggningens resultat för att identifiera och förstärka insatser för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck i förskolan.
3. Säkerställer att förskolepersonal får tillräcklig utbildning och stöd för att kunna upptäcka och motverka hedersförtryck.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, förskolenämnden, socialnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Järva stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd och Origo.

Bromma stadsdelsnämnd och Origo har inte inkommit med svar.

Innehållsförteckning

Stadsledningskontoret.....	6
Förskolenämnden.....	7
Socialnämnden.....	8
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd.....	10
Järva stadsdelsnämnd	11
Skarpnäcks stadsdelsnämnd	12
Skärholmens stadsdelsnämnd	13
Reservationer m.m.	15

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 16 oktober 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret instämmer i att hedersrelaterat våld och förtryck inte är förenligt med förskolans värdegrund. Stadens arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck fortsätter att utvecklas, för att säkerställa att alla barn i Stockholm ges en likvärdiga möjligheter.

I kommunfullmäktiges budget 2025 fastställs att arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck ska trappas upp och präglas av ett starkt barnrättsperspektiv. Arbetet utförs brett inom staden samt genom samverkan med både interna och externa aktörer. Under året testas en modell för socionomer i förskolan och socialnämnden har tagit fram ett stödmaterial för samverkan mellan socialtjänst och förskola. Stödmaterialet tydliggör bland annat den orosanmälningssprocess som ska följas vid oro om barnets välbefinnande.

Stockholms stads program mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende relation 2021-2025 syftar till att stöd, skydd och insatser inom området är samordnat, evidensbaserat och av hög kvalitet. Insatserna ska vara likställda över hela staden. Programmet är ett stöd för ett strukturerat, kontinuerligt och långsiktigt arbete mot bland annat hedersrelaterat våld och förtryck. Programmet utgör också en grund för samverkan inom staden och för samråd med de organisationer som arbetar med programmets målgrupper, samt andra berörda aktörer och ansvariga huvudmän.

Regeringen har tillsatt en utredning som ska föreslå åtgärder för att stärka arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck i förskola, skola och fritidshem. Utredningen ska presenteras i augusti 2026. Inom ramen för uppdraget ska åtgärder föreslås för hur personal kan få ett starkare stöd i att förebygga, upptäcka och motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Stadsledningskontoret välkomnar denna utredning och ser att staden kan vidareutveckla sitt arbete utifrån de slutsatser som utredningen presenterar.

Stadsledningskontoret ser att motionens förslag ligger i linje med stadens arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck, som intensifieras. Befintliga processer och styrning utgör stöd för ett stärkt lokalt arbete och stadsövergripande insatser, såsom utveckling av systematisk kvalitetsuppföljningen samt kompetensförsörjningen, stärks. Detta möjliggör likställighet samt att insatser kan riktas vid identifierat behov. Stadsledningskontoret ser att det är av vikt att staden fortsatt utvecklar samverkan och ökar kompetensen om hedersrelaterat våld och förtryck, i enlighet med kommunfullmäktiges direktiv till stadens nämnder.

Förskolenämnden

Förskolenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 september 2025 följande.

Förskolenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Åsa Nilsson Söderström (L), se Reservationer m.m.

Förskoleförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 8 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är av uppfattningen att arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck kan vidareutvecklas. Förvaltningen instämmer i motionärens beskrivning om att hedersrelaterat våld och förtryck är oförenligt med den värdegrund som förskolan vilar på.

Nedan följer motionärernas yrkanden och förvaltningens synpunkter på dessa:

1. *Genomför en kartläggning av förekomsten av hedersförtryck i Stockholms förskolor.*

Regeringen har tillsatt en utredning för att stärka arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck i förskolan och skolan. Utredningen innefattar att föreslå åtgärder för vidare arbete inom området. Utredningen ska lämna sina förslag senast 12 augusti 2026. Förvaltningen föreslår att Stockholms stad inväntar resultatet av den statliga utredningen för att därefter avgöra vilka insatser som blir relevanta utifrån denna.

2. *Använder kartläggningens resultat för att identifiera och förstärka insatser för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck i förskolan.*

Förvaltningen anser att det är rimligt att förutsätta att resultatet av en eventuell kartläggning används för det vidare arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck i förskolan. Den tillsatta statliga utredningen inkluderar att föreslå åtgärder för att stärka arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck i förskola, skola och fritidshem.

3. *Säkerställer att förskolepersonal får tillräcklig utbildning och stöd för att kunna upptäcka och motverka hedersförtryck.*

Till Stockholms stads program mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende relation 2021–2025 finns utbildningsförvaltningens handlingsplan *Våga fråga, lyssna och agera!* Handlingsplanen omfattar förskola och innehåller stöd i form av exempel på metoder, material och utbildningar. Under 2026 kommer denna handlingsplan att revideras och förskoleförvaltningen ingår i arbetet avseende delar som rör förskola.

Det finns i dag inte stadsgemensamma utbildningar som skulle kunna ge en gemensam kunskapsbas på liknande vis som Origo Stockholm har avseende skolbarn och ungdomar. Stadsdelsförvaltningarna kan använda bland annat Barnafrids arbetsplatsutbildning som kunskapslyft när det gäller att upptäcka, bemöta och

anmäla våld mot barn. Barnafrid är nationellt centrum för kunskap om våld mot barn. Förvaltningen är av uppfattningen att Stockholms stad skulle kunna utveckla ett stadsgemensamt arbete med kompetenshöjande insatser för medarbetare inom förskola med syfte att upptäcka och motverka hedersförtryck.

Sammanfattningsvis är förvaltningen positiv till att en statlig utredning pågår och ska redovisas i augusti 2026 inklusive förslag på åtgärder. Förvaltningen menar att Stockholms stad kan invänta resultatet av den statliga utredningen för att därefter avgöra vilka insatser som blir relevanta utifrån denna.

Förvaltningen anser vidare att det är av stor vikt att arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck fortsätter att utvecklas parallellt med utredningen. Detta oaktat beslut om en kartläggning av förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck inom stadens förskolor.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 september 2025 följande.

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation av Jan Jönsson (L), Andrea Hedin m.fl. (M) och Kristin Jacobsson (C), se Reservationer m.m.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 11 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Socialförvaltningen ser allvarligt på förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck. Det är angeläget att samhällets olika aktörer samverkar för att tidigt identifiera risker och skydda barn från alla former av våld och begränsningar i sina rättigheter.

Förskolan är en viktig arena i detta arbete. Socialförvaltningen ser att förskolenämnden och berörda stadsdelsnämnder är de remissinstanser som bäst besvarar om det finns behov av en kartläggning av hedersproblematik i förskolan och behov av utbildning av förskolepersonal gällande heder. Socialförvaltningens synpunkter berör socialtjänstens ansvarsområden och frågor relaterade till samverkan.

Det är viktigt att alla medarbetare inom förskolan känner till sin skyldighet och vilka rutiner som gäller för att göra en orosanmälan till socialtjänsten vid misstanke om att ett barn far illa eller riskerar att fara illa, inklusive vid misstanke om hedersrelaterat våld eller förtryck. Socialtjänsten erbjuder stöd och vägledning till förskolor i dessa frågor. I det nyligen framtagna stödmaterialet för samverkan mellan förskolan och socialtjänsten tydliggörs orosanmälningsprocessen och annat som är relevant att känna till vid samverkan.

Socialtjänsten kan också bidra med konsultation och medverkan i samverkansforum såsom SIP-möten¹ och BUS² där frågor om heder kan lyftas. Personal på förskola kan även få konsultationsstöd hos resurscentret Origo.

Socialförvaltningen ser vikten av att medarbetare i förskolan är förtrodda med vilka olika typer av förebyggande socialt stöd som tillhandahålls i staden och att de informerar och länkar föräldrar till insatser som kan förebygga hedersrelaterad problematik.

Ett exempel på en förebyggande insats är det av staden framtagna föräldraskapsstödsprogrammet Föräldraskap i Sverige (FÖS), som riktar sig till utrikesfödda föräldrar. FÖS syftar till att öka kunskap om barns rättigheter, jämställdhet, föräldrarollen i Sverige och det svenska samhället. Programmet, som erbjuds via många stadsdelsnämnder i staden, är ett verktyg i arbetet för att främja barns uppväxtvillkor och kan bidra till att motverka hedersrelaterade normer och föreställningar.

Socialförvaltningen är positiv till att samarbeta med förskoleförvaltningen, stadsdelsförvaltningarna samt andra relevanta aktörer för att fortsätta ta fram riktade insatser, metoder och arbetssätt som kan bidra till att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck bland yngre barn och deras familjer. I Stockholms stad pågår ett gemensamt arbete mellan socialförvaltningen, förskoleförvaltningen och utbildningsförvaltningen i syfte att tydliggöra rutiner för samarbete och ansvar för respektive verksamhet med syfte att förhindra att barn och unga förs ut ur landet till skadliga utlandsvistelser.

I stadsdelsområdet Enskede-Årsta-Vantör pågår ett tvärprofessionellt projekt som finansieras av statsbidrag med syfte att stärka samarbetet och öka kompetensen kring hedersrelaterat våld och begränsande normer som riktas mot yngre barn. Involverade verksamheter är socialtjänst, skola, förskola och öppen förskola. Socialförvaltningen följer projektets resultat med intresse för eventuell spridning i staden.

Socialförvaltningen ser samverkan mellan socialtjänst, förskola och andra aktörer som avgörande i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck och medverkar i det fortsatta utvecklingsarbetet i enlighet med sina uppdrag.

¹¹ Ett SIP-möte, eller ett möte för samordnad individuell plan, är ett möte där personer från olika delar av vården och socialtjänsten samlas för att planera insatser för en individ som behöver stöd från båda dessa sektorer. Syftet är att samordna hjälpen och se till att den är effektiv och anpassad efter individens behov.

² Barn i behov av särskilt stöd" (BUS) är en samverkansöverenskommelse inom Stockholms län som syftar till att underlätta samordning av insatser för barn som behöver stöd från olika aktörer som skola, socialtjänst och hälso- och sjukvård.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 september 2025 följande.

Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation av Peter Backlund (L), se Reservationer m.m.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 24 juni 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen instämmer med motionärerna om att arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck är viktigt och att förskolan är viktig för att upptäcka det i ett tidigt skede. Det behövs ökad kunskap om hedersrelaterat våld för att medarbetare ska kunna upptäcka hedersrelaterat våld och veta hur de ska agera. Stadsdelsförvaltningen har därför sökt och beviljats medel från Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) för att genomföra kunskapshöjande insatser och samverka kring hedersproblematik mot yngre barn. Det är ett projekt som leds av stadsdelsförvaltningens barnrättssamordnare med stöd av en arbetsgrupp. I arbetsgruppen ingår bland annat samordnaren för våldsprevention från utbildningsförvaltningen. Inom projektet har följande mål tagits fram:

- Höja kompetensen om hedersrelaterat våld och förtryck hos personal inom öppen förskola, förskola, skola och socialtjänst.
- Skapa ett gemensamt språk och rutiner mellan öppen förskola, förskola, skola och socialtjänst för att hantera hedersrelaterade frågor.
- Öka samarbetet mellan dessa verksamheter för att identifiera och hjälpa barn som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck.
- Förbättra samtalsmetoder för att hantera svåra samtal med vårdnadshavare.

I uppföljningen av utbildningen kan frågan om en kartläggning av förekomst av hedersrelaterat våld ingå för att se vilka ytterligare insatser som behövs för att identifiera och motverka hedersrelaterat våld.

Jämställdhetsanalys

Hedersrelaterat våld bygger på föreställningen att en familjs heder främst är beroende av hur flickor och kvinnor i familjen beter sig. Även pojkar och män kan skada hedern om de till exempel inte beter sig enligt strikt definierade könsroller³. Arbetet mot hedersrelaterat våld är därför viktigt ur ett jämställdhetsperspektiv.

Barnrättsperspektiv

³ [Hedersrelaterat våld och förtryck - Socialstyrelsen](#)

Arbetet mot hedersrelaterat våld är viktigt ur ett barnrättsperspektiv. Det har relevans för barns rättigheter enligt barnkonventionen, särskilt artiklarna 2 (icke-diskriminering), 12 (rätt att uttrycka sina åsikter) och 19 (skydd mot våld och kränkningar). Arbetet mot hedersrelaterat våld är också i linje med stadens Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad som tar upp barns rätt till likabehandling och skydd mot diskriminering. Programmet anger även att barn ska vara trygga och skyddas mot fysiskt och psykiskt våld.

Järva stadsdelsnämnd

Järva stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 september 2025 följande.

Järva stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Åsa Nilsson Söderström (L), se Reservationer m.m.

Järva stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 28 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på att frågan om hedersrelaterat våld och förtryck i förskolan lyfts. Stockholms stad har antagit ett program: *Stockholms stads program mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende relation*, där visionen är att göra Stockholm till en stad fri från alla former av våld. Programmet omfattar bland annat utbildningsverksamheter och följs upp genom stadens ILS-system och respektive nämnds verksamhetsplaner. Detta skapar strukturer för att aktualisera frågan inom förskolorna.

Granskningar i Malmö (2023) visar att hedersproblematik kan förekomma redan i förskoleåldern, men att förskolor endast i begränsad omfattning gör orosanmälningar kopplade till hedersrelaterade frågor. Granskningen lyfter även brister i kompetensutveckling, samordning och samverkan med socialtjänsten. Detta kan indikera att liknande utmaningar även finns i Järva.

Inom förvaltningen finns en etablerad struktur för samverkan mellan socialtjänsten och avdelningen förskola, som kontinuerligt utvecklas. Exempelvis sker samarbeten mellan förskolan och föräldrarådgivningen, samtliga förskolor genomför utbildningen *Bris – svåra samtal*, och rektorer har informerats om Barnafrids utbildningar om våld mot barn. För närvarande revideras handlingsplanen för samverkan mellan förskolan och socialtjänsten gällande förebyggande sociala insatser. I den nya handlingsplanen ingår att stärka arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Som en del av förvaltningens arbete ges även medarbetare i förskolan möjlighet att ta del av en föreläsning om hedersrelaterat våld och förtryck.

Därtill pågår i Järvas förskolor ett omfattande utvecklingsarbete utifrån de åtgärder som tagits fram efter revisionen av orosanmälningar. Arbetet omfattar tydligare

rutiner, systematisk återkoppling i arbetslagen, stärkt stöd till rektorer samt kompetenshöjande insatser för personal, där hedersrelaterad problematik utgör en prioriterad del. Det är även avgörande att information om anmälningsplikten ges tydligt både vid rekrytering och introduktion, samt att återkommande utbildning stärker personalens trygghet i att agera vid oro för barn. Detta är särskilt viktigt i områden där många medarbetare både bor och verkar, eftersom det kan påverka deras handlingsutrymme i svåra situationer.

Vidare har regeringen tillsatt en nationell utredning (2024) som ska analysera förekomst av hedersrelaterat våld och förtryck, tystnadskultur och upprätthållande av hedersnormer. Utredningen ska även lämna förslag på åtgärder för att stärka personalens förutsättningar att förebygga och motverka hedersproblematik. Mot denna bakgrund bedömer förvaltningen att en lokal kartläggning inte är ändamålsenlig i nuläget. Det är mest effektivt att invänta dessa slutsatser innan en lokal kartläggning övervägs.

Sammanfattningsvis:

- Förvaltningen ställer sig bakom behovet av att långsiktigt prioritera kompetenshöjande insatser och stärkt samverkan.
- Förvaltningen anser att frågan kan följas upp inom befintliga strukturer.
- Förvaltningen bedömer att en lokal kartläggning bör invänta slutsatserna från den statliga utredningen.

Genom att kombinera nationella rekommendationer med de erfarenheter och strukturer som redan byggts upp i stadsdelsområdet kan förskolorna på ett mer systematiskt och långsiktigt sätt förebygga, upptäcka och motverka hedersrelaterat våld och förtryck.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 september 2025 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation av Gunnar Caperius (C), Kristina Lutz m.fl. (M) och Lena Kling (L), se Reservationer m.m.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 4 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer i att alla former av hedersrelaterat våld och förtryck strider mot den värdegrund som uttrycks i skollagen och förskolans läroplan. Förskolan har en viktig roll i att upptäcka och förebygga hedersrelaterat våld och förtryck. Verksamheten arbetar aktivt med jämställdhet och barns rättigheter samt uppmärksammar tidiga tecken på barn som far illa. Förskolorna arbetar förebyggande

mot kränkande behandling och upprättar årligen en plan för arbetet. Planerna syftar till att förebygga och förhindra kränkningar, diskriminering och främja alla barns lika rättigheter. Planerna är en viktig del i att kartlägga eventuell förekomst av hedersförtryck inom verksamheten samt vidta åtgärder.

Förskolans medarbetare arbetar för att skapa en tillitsfull och förtroendefull relation och god dialog med varje vårdnadshavare. Barnets rättigheter och förskolans värdegrund är en tydlig utgångspunkt i kontakten med vårdnadshavare. Medarbetarna har i huvudsak kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck samt om tidiga tecken på utsatthet hos barn. Detta är dock kunskap som ständigt behöver påminnas om och fyllas på. Rutiner avseende orosanmälan till socialtjänsten är väl förankrad inom verksamheten. Förskolorna använder bland annat arbetsplatsträffar, som genomförs en gång i månaden, för att belysa, informera och utbilda personal avseende det förebyggande arbetet mot kränkande behandling och diskriminering. I samarbete med bland annat socialtjänsten fortsätter det förebyggande arbetet mot våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck. Detta har bland annat skett inom ramen för de barnombudmöten som sker i samverkan med socialtjänsten.

Förvaltningen ser att en stadsgemensam utbildningsinsats, i samverkan med socialtjänsten, samt riktlinjer för stadens förskolor skulle vara värdefullt för att säkerställa kunskap och arbetssätt hos alla medarbetare inom verksamheten.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 september 2025 följande.

Skärholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation av Sophia Granswed Baat m.fl. (M) och Alice Vestlin (C), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Stephan Guiance m. fl. (S), Shamso Ali Hassan m.fl (V) och Karmapriya Muschött m.fl. (MP), se Reservationer m.m.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 26 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser ett värde i att veta hur förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck kommer till uttryck i förskolan. Utmaningen är att veta vad som, i förskolans kontext, kan tolkas som hedersrelaterat våld och förtryck. För att säkerställa att en kartläggning görs på samma sätt i alla stadens förskolor föreslår därför förvaltningen att kartläggningen sker centralt, av exempelvis förskoleförvaltningen.

Kartläggningens resultat skulle därefter delges respektive stadsdelsförvaltning för att identifiera och förstärka insatser för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck i förskolan. Förvaltningen anser att insatser utifrån kartläggningen behöver ske i den lokala kontexten då behovet kan se olika ut, även inom en stadsdel.

Förvaltningen instämmer med vikten av att personal i förskolan har god kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck. Förskolan är viktig för tidig upptäckt och förebyggande insatser där en del av arbetet ingår i förskolans plan mot diskriminering och kränkande behandling.

Under hösten startar Barnafrids utbildning "Framtid utan våld" för personal inom förvaltningens samtliga förskolor. Utbildningen inkluderar arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck, bland annat att känna igen tecken på hedersrelaterat våld samt att förstå uttrycksformer som barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning. Barnafrid är ett nationellt centrum för kunskap om våld mot barn och unga vid Linköpings universitet med regeringsuppdrag att samla och sprida kunskap om våld och andra övergrepp mot barn.

Jämställdhetsanalys

Hedersrelaterat våld och förtryck är en form av könsrelaterat våld som drabbar både flickor och pojkar. Det innebär att vissa barns rättigheter och friheter begränsas på grund av kön, könsidentitet eller könsuttryck. Det är viktigt att säkerställa att all personal har kunskap om jämställdhet och barns rättigheter. Förskolans arbete med normkritik och värdegrund utifrån läroplanen ska både ske i barngrupp och med personalen.

Barnkonsekvensanalys

Förslaget om kartläggning och förstärkta insatser för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck i förskolan kan medföra direkta konsekvenser för barn och barns rättigheter. Förslaget anses ligga i linje med det arbete som redan förs i förskolans uppdrag.

Reservationer m.m.

Förskolenämnden

Reservation av Åsa Nilsson Söderström (L)

1. Att bifalla motionen.
2. Att därutöver anföra följande

I vår motion lyfter vi vikten av att Stockholm kartlägger förekomsten av hedersförtryck i stadens förskolor. Förskolan har en central roll i att tidigt upptäcka och motverka hedersrelaterat våld och förtryck och ingen flicka eller pojke ska behöva växa upp med inskränkta livschanser på grund av hedersnormer. Genom en kartläggning kan staden få bättre verktyg för att förebygga, ge rätt stöd och säkerställa en trygg och jämställd start i livet för alla barn.

Det glädjer oss att förvaltningen är av uppfattningen att arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck kan vidareutvecklas. Precis som förvaltningen lyfter pågår en statlig utredning med syfte att stärka arbetet i både skola och förskola. Liberalerna menar dock att Stockholm inte bör vänta till 2026 på nationella förslag, utan ta täten redan nu. En kartläggning är inte bara ett sätt att samla in statistik, utan också ett verktyg för att rikta resurser mer effektivt och sätta in rätt insatser i ett tidigt skede. På så sätt kan staden både stärka sitt eget arbete och bli en modell för andra kommuner.

Socialnämnden

Reservation av Jan Jönsson (L), Andréa Hedin m.fl. (M) och Kristin Jacobsson (C)

1. att bifalla motionen, samt
2. att därutöver anföra.

Hedersrelaterat förtryck är en av de mest allvarliga kränkningarna av barns fri- och rättigheter. Att problematiken också når in i förskolan är väl belagt men omfattningen är fortfarande okänd. En kartläggning är därför nödvändig för att få fram fakta och underlag, men det är avgörande att detta inte stannar vid just en kartläggning. Resultaten måste följas av konkreta åtgärder.

Förskolan är en av de viktigaste arenorna för att tidigt upptäcka hedersförtryck. Personalen behöver både kunskap, rutiner och stöd för att våga agera. Här krävs utbildning, tydliga riktlinjer och ett nära samarbete mellan förskola, socialtjänst och andra berörda aktörer.

Staden måste därför säkerställa att de resultat som framkommer i en kartläggning direkt omsätts i riktade insatser. Det kan handla om förstärkt kompetens hos

förskolepersonal, utvecklade rutiner för orosanmälan och ett mer systematiskt arbete för att ge stöd till familjer där hedersrelaterade normer riskerar att begränsa barn.

Att kartlägga problemet är ett viktigt första steg. Men det verkligt avgörande är att kartläggningen leder till förändring i praktiken.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Reservation av Peter Backlund (L)

1. Att bifalla motionen.
2. Att därutöver anföra.

Hedersrelaterat förtryck är en av de mest allvarliga kränkningarna av barns fri- och rättigheter. Att problematiken också når in i förskolan är väl belagt men omfattningen är fortfarande okänd. En kartläggning är därför nödvändig för att få fram fakta och underlag, men det är avgörande att detta inte stannar vid just en kartläggning. Resultaten måste följas av konkreta åtgärder.

Förskolan är en av de viktigaste arenorna för att tidigt upptäcka hedersförtryck. Personalen behöver både kunskap, rutiner och stöd för att våga agera. Här krävs utbildning, tydliga riktlinjer och ett nära samarbete mellan förskola, socialtjänst och andra berörda aktörer.

Staden måste därför säkerställa att de resultat som framkommer i en kartläggning direkt omsätts i riktade insatser. Det kan handla om förstärkt kompetens hos förskolepersonal, utvecklade rutiner för orosanmälan och ett mer systematiskt arbete för att ge stöd till familjer där hedersrelaterade normer riskerar att begränsa barn.

Att kartlägga problemet är ett viktigt första steg. Men det verkligt avgörande är att kartläggningen leder till förändring i praktiken.

Järva stadsdelsnämnd

Reservation av Åsa Nilsson Söderström (L)

1. Att bifalla motionen.
2. Att därutöver anföra.

Hedersrelaterat förtryck är en av de mest allvarliga kränkningarna av barns fri- och rättigheter. Att problematiken också når in i förskolan är väl belagt men omfattningen är fortfarande okänd. En kartläggning är därför nödvändig för att få fram fakta och underlag, men det är avgörande att detta inte stannar vid just en kartläggning. Resultaten måste följas av konkreta åtgärder.

Förskolan är en av de viktigaste arenorna för att tidigt upptäcka hedersförtryck. Personalen behöver både kunskap, rutiner och stöd för att våga agera. Här krävs

utbildning, tydliga riktlinjer och ett nära samarbete mellan förskola, socialtjänst och andra berörda aktörer.

Staden måste därför säkerställa att de resultat som framkommer i en kartläggning direkt omsätts i riktade insatser. Det kan handla om förstärkt kompetens hos förskolepersonal, utvecklade rutiner för orosanmälan och ett mer systematiskt arbete för att ge stöd till familjer där hedersrelaterade normer riskerar att begränsa barn.

Att kartlägga problemet är ett viktigt första steg. Men det verkligt avgörande är att kartläggningen leder till förändring i praktiken.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Reservation av Gunnar Caperius (C), Kristina Lutz m.fl. (M) och Lena Kling (L)

1. Att bifalla motionen.
2. Att därutöver anföra.

Hedersrelaterat förtryck är en av de mest allvarliga kränkningarna av barns fri och rättigheter. Att problematiken också når in i förskolan är väl belagt men omfattningen är fortfarande okänd. En kartläggning är därför nödvändig för att få fram fakta och underlag, men det är avgörande att detta inte stannar vid just en kartläggning. Resultaten måste följas av konkreta åtgärder.

Förskolan är en av de viktigaste arenorna för att tidigt upptäcka hedersförtryck. Personalen behöver både kunskap, rutiner och stöd för att våga agera. Här krävs utbildning, tydliga riktlinjer och ett nära samarbete mellan förskola, socialtjänst och andra berörda aktörer. Staden måste därför säkerställa att de resultat som framkommer i en kartläggning direkt omsätts i riktade insatser. Det kan handla om förstärkt kompetens hos förskolepersonal, utvecklade rutiner för orosanmälan och ett mer systematiskt arbete för att ge stöd till familjer där hedersrelaterade normer riskerar att begränsa barn.

Att kartlägga problemet är ett viktigt första steg. Men det verkligt avgörande är att kartläggningen leder till förändring i praktiken.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Reservation av Sophia Granswed Baat m.fl. (M) och Alice Vestlin (C)

1. Att bifalla motionen.
2. Att därutöver anföra.

Hedersrelaterat förtryck är en av de mest allvarliga kränkningarna av barns fri- och rättigheter. Att problematiken också når in i förskolan är väl belagt men omfattningen

är fortfarande okänd. En kartläggning är därför nödvändig för att få fram fakta och underlag, men det är avgörande att detta inte stannar vid just en kartläggning. Resultaten måste följas av konkreta åtgärder.

Förskolan är en av de viktigaste arenorna för att tidigt upptäcka hedersförtryck. Personalen behöver både kunskap, rutiner och stöd för att våga agera. Här krävs utbildning, tydliga riktlinjer och ett nära samarbete mellan förskola, socialtjänst och andra berörda aktörer.

Staden måste därför säkerställa att de resultat som framkommer i en kartläggning direkt omsätts i riktade insatser. Det kan handla om förstärkt kompetens hos förskolepersonal, utvecklade rutiner för orosanmälan och ett mer systematiskt arbete för att ge stöd till familjer där hedersrelaterade normer riskerar att begränsa barn. Att kartlägga problemet är ett viktigt första steg. Men det verkligt avgörande är att kartläggningen leder till förändring i praktiken.

Särskilt uttalande av Stephan Guiance m. fl. (S), Shamso Ali Hassan m.fl (V) och Karmapriya Muschött m.fl. (MP)

Den rödgröna majoriteten vill tacka förvaltningen för ett tydligt och väl underbyggt svar på remissen om att kartlägga hedersförtryck i stadens förskolor. Ett särskilt tack riktas till våra förskolor i Skärholmen som redan arbetar aktivt med dessa frågor. Vi vill lyfta fram de goda insatser som görs i Skärholmens kommunala förskolor:

- Utbildning av förskolepersonal för att tidigt upptäcka och motverka hedersförtryck.
- Förskolans arbete med normkritik, jämställdhet och värdegrund enligt läroplanen.
- Implementeringen av Barnafriids utbildning ”Framtid utan våld” som inkluderar hedersrelaterat våld och förtryck samt hur personal kan larma vid misstanke.

Förvaltningen pekar också på de utmaningar som finns med att definiera och identifiera hedersförtryck i förskolorna. Detta är en viktig frågeställning som majoriteten instämmer i. Som förvaltningen föreslår behövs en kartläggning som görs centralt och på ett enhetligt sätt i hela staden, men samtidigt måste åtgärderna anpassas lokalt för att möta de specifika behoven i varje stadsdel.

Den rödgröna majoriteten är samtidigt oroade över situationen i privata förskolor. Där saknas i dag full insyn i hur arbetet mot hedersförtryck bedrivs och vi ser en risk att könsnormer kan förstärkas och barns rättigheter begränsas. Det är av största vikt att även dessa förskolor omfattas av samma tydliga krav på förebyggande arbete, utbildning och uppföljning.

Detta är en av flera anledningar till varför vi ser stora problem med privata friskolor som riskerar att förbise barnens trygghet och lärande. Det är samtidigt anmärkningsvärt att Liberalerna inte lyfter denna problematik kopplad till privata förskolor, särskilt då risken är att dessa verksamheter inte arbetar lika aktivt mot hedersförtryck som de kommunala förskolorna.

Barnens rätt till utbildning i linje med svenska och demokratiska värderingar ska inte undermineras av särintressen. Förskolan ska garantera barnens integration i det svenska samhället, med dess värderingar och rättigheter, istället för att skapa parallella miljöer som förstärker könsnormer eller exkluderande gemenskaper.

Arbetet mot hedersförtryck måste alltid vara ett prioriterat område. Alla barn har rätt till trygghet, frihet och en jämställd start i livet. Vårt samhälle ska aldrig acceptera att hedersrelaterat våld och förtryck existerar varken i förskolan eller någon annanstans. Den rödgröna majoriteten kommer fortsatt att arbeta för att säkerställa att förskolepersonal får rätt verktyg, utbildning och stöd för att kunna agera vid misstanke om hedersförtryck och för att stärka barnens rättigheter i praktiken.